

A Mallorca *muntàya* amb *u* sembla ser general; d'altra banda en cat. occid. hi ha *muntàya*, entreviat poc o molt de *mo-*, però aquell predomina francament almenys a la part pirinenca: ja a Cambrils d'Odèn, on la *o* pretònica i postònica es manté regularment, es nota prats de la *muntàya*, i *Tosàl de muntayàna* a la Vallan (1964), i *muntàya* és encara general a Cardós i Vall Ferrera (1932-4), i fins a Baiasca. Més al SO. i Oest, però, en general hi ha *o*, de tota manera a Ribagorça i Conca de Tremp, però ja vaig anotar *mon-tàya* a Llagunes (damunt Sort), a Santa Engràcia, Eri-nyà, Cabdella, Nerill, Denui.

En particular es documenta això en *montanyeta*, que ja és com un terme tècnic pastoral, de certes zones no pas reduïdes, que podríem dir de muntanya mitjana (no cap a les carenes ni cap al fons de les valls): grosses clotades de pasturatges; amb molta repetició a les altes riberes del Flamicell, la Garona, la Noguera de Tor i de Barravés i més a ponent, fins a Gistau almenys; fora de l'aranès pertot ho pronuncien *mon-tayèta*.

A les valls de Boí formen contrast el *Montayó* (probablement *MONTANIONEM) de Llacs (gran afluent de Sant Nicolau), a 2400-2500 alt.; i, uns 5 km. (línia recta) més al SO., el *Montanyó* de Ginebrell (entorn de 2100 alt.), amb la *Montayèta* de Caldes-Comaminyana (gran vall afluent dreta de la ribera de Caldes, 1700-1900 alt.); també hi ha sengles *montanyetes* almenys a Cabdella, a Denui, cap a Viella etc. Ben diferent és el concepte de *muntayèta* en el valencià de la Valldigna: accident orogràfic típic de la marjal, tuonet minúscul d'uns 40 m. alt. màxima, que sobresurt damunt l'aiguamoll: en tinc anotades 11 amb nom propi (*Muntanyeta del Portitxol*, p. ex.), on consta el mot com a genèric; i d'altres que duen un altre genèric (*La Era del Forn* etc.), 1962.

Muntanyar [1433], definit falsament 'massís muntanyós' per *AlcM*, és el nom valencià de les dunes, que constato en ús des de la costa E. de l'Albufera («allí hi ha un *muntayàr* ---», El Perelló) fins a Xàbia; a Piles, i a Miramar ho sento amb *mo-*, a l'Alquerieta amb *u*, a Xàbia de totes dues maneres; a Sueca, amb reducció de *-rs* en el plural, i després metaplasmè, diuen *montayásos* (1962). *Muntanyola* 'turó, pujol' *Atl.*, i molt usat literàriament, encara més en toponímia; a diferència del Continent, a Mallorca segueix ben viu com a apel·latiu: «aquelles *muntayéglas*» em deien a Banyalbufar signant-me de lluny un serrat i unes penyes (1964).

Muntanyès [cap a 1390, Lluís d'Aversó, *Torcimany*, «muntaneyra per *muntanyeza*», 403.42, *dicc. Torra*, 1647]: «--- s'abrahonan / a la gola d'abismes udolants; / tal un racer de roures *montanyesos*, / en temps d'estiu, pel llenyatayre encesos, / --- / fa resonar per conques i cingleres / plors y crits y grinyols d'homes y feres / ---», *Atl.* (Introd., 7a). *Muntanyer* [1693; gloses mall., *DAg.*] «cabra *-nyera* o salvatge: que no fa *guarda* i navega tota sola per males petges» (BDLC ix, 213). *Muntanyà*; *muntanyam*; *muntanyejar*; *muntanyenc* [c. 1878, *Buill. Assoc. Exc. Cat.*, id. 60

Catalanista Exc. Cient.]; *muntanyia*. *Muntanyós* [R. Llull], ll. tardà MONTANIOSUS. *Muntanyut*. *Amuntanyar*.

Muntar [Llull], derivat purament romànic, verament antic en fr.-oc.-cat., i també considerablement en it.; més que enlloc arrelat en francès (única llengua on no té concurrents, com *pujar*, o it. *salire*), des del qual s'ha propagat a les altres llengües romàniques, sigui en tot, sigui en certes accs. figurades; també es troba, però, des dels orígens, en llengua d'oc (*Boeci*, Ventadorn, Cardenal etc.) i en català: «de cavaller volràs *pujar* a comte, e de comte a rey, e de rey a emperador; e si més pudies *muntar*, més vulries *muntar*», Llull (*Do. Pu.*, Gilli, p. 159) En la nostra llengua literària ha estat sempre usat sobretot com a variant d'estil, o com a terme noble i emfàtic: «Pren-me'n axí com a 'quell filòsofe / qui, per *muntar* al bé qui no-s pot perdre, / los perdedors llançà en mar profunda / ---», Ausiàs (xviii, 41).

També, però, en l'ús oral i fins planer, en particular el de les terres al N. de les Alberes i des de l'Ebre a Migjorn, propensió ja antiga, així com en les accs. financeres, tecnològiques i hípiques: «corredor qui encant robes --- si l'encant *munta* de 10 lliures ensús --- dos drs. --- e si no *munta* cor 10 lliures ---» Tarifa de Bna. de 1271 (*EntreDL* i, 59, §86); «de naulejar nau --- pac al corraier per aytant con *monta* el nòlit, per li. de drs., 1 dr.», Estatut dels corraiers de Perp., 1295 (*RLR* v, 87); «*monta*» 'pugi' c. 1284 (*RLR* iv, 358); «*muntia*» 'costa' Argelers 1318 (*RLR* xxxii, 150); «*muntà* --- sobre l'alta to<r>re, desús los marlets ---», «trobà que sos compa<n>yons eran ja *muntats* a caval, e *pujà* èn lo seu caval --- e cant foran *cavalcats* los barons ---» (tots tres mots traduïnt francès *monté(z)*), Reixac (*Questa*, 135.29, 19.9, 19.17); «fa-l *montar* sobre cavals espanyols», AntCanals (*Scipió*, *NCl.*, 62, forma *montar* també a 33.14); «són nou cels: e en lo primer, axí *muntant*, està la Luna, e en lo segon, una stela que ha nom Mercúrius; e en lo tercer ---», StVicentf (*Serm.* i, 231.23; s'observa en aquest text el contrast entre la *u* de *muntar* i la *o* de *montanya* i *tremontana*).

En un reglament pastoral vallespirenc de 1525, dit del bestiar que puja a les altes pastures i del qui puja a visurar-lo: «venint temps competents per a *montar* a la montanya, faria lo que fóra justícia --- supplicam li plàcia *muntar* en dits llocs --- confirmar los senyals ---» (*Llibre Roig* de Prats de Molló, fº 83v). «Si no vos callau vós, bella, - lo mateix farem de vós: / *montau* en aquí, Don Blasco, - *montau* en lo mirador», Milàf (*Romlo.*, 223.8). «L'ofrena fou humil, tal com als déus agrada / --- / dels rierols vermells, bavors de sang vessada, / com un perfum d'encens *muntaven* blancement / --- / --- a la claror darrera / d'aquell agònic jorn, *pujava* una fumera, / per sobre l'ara ardent, en amples spirals», Alomar (*Després del Sacrifici*).

En l'ús popular modern, *muntar*, segons el català central només s'aplica a la idea de construir dreçant-ne les peces certs objectes mecànics (amb extensions